

defines the main management bodies, their competence, points to the main shortcomings of management and its main causes. The analysis of crimes in this sphere provides an opportunity for further prevention of their commission.

Key words: road management, public finances, management, crimes in the sphere of economy, corruption.

УДК 343.36

С. І. КРАВЧЕНКО

Станіслав Іванович Кравченко, голова Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду

МОМЕНТ ЗАКІНЧЕННЯ ЗЛОЧИНУ, СКЛАД ЯКОГО ПЕРЕДБАЧЕНИЙ СТ. 372 КК УКРАЇНИ

Питання моменту закінчення злочину, передбаченого ст. 372 Кримінального кодексу України (далі – КК), є актуальним. Правильне визначення моменту закінчення злочину виступає однією з гарантій захисту прав і свобод особи, у тому числі від злочинних посягань та необґрунтованого звинувачення. Так, від правильного його встановлення залежить належна кримінальна правова кваліфікація вчиненого, а відповідно – й законність притягнення особи до кримінальної відповідальності, порядок обчислення строків давності, а також призначення особі покарання. Наприклад, відповідно до вимог ч. 2, 3 ст. 68 КК покарання за готування до вчинення злочину та замаху на злочин призначається в розмірі, що не може перевищувати половини при готуванні чи двох третин при замаху строку або розміру найбільш суворого виду покарання, передбаченого санкцією статті (санкцією частини статті) Особливої частини КК.

Серед вчених, які досліджували проблеми кримінальної відповідальності за злочини проти правосуддя, необхідно виділити П. П. Андрушка, В. І. Борисова, В. В. Кузнецова та М. В. Сийплові, В. О. Навроцького, В. І. Тація, В. І. Тютюгіна та інших. Однак у зв'язку зі змінами законодавства, якими змінено порядок притягнення до кримінальної відповідальності, окремі положення потребують подальшого наукового дослідження.

Зауважимо, що в доктрині кримінального права та у правозастосовній практиці розрізняють момент закінчення злочину і момент закінчення діяння. Так, виділяють юридичний і фактичний моменти закінчення злочину. Юридичний момент пов'язують з установленням у вчиненому всіх ознак складу злочину, який і визначає кваліфікацію вчиненого як закінченого злочину. При цьому фактичний момент закінчення злочину пов'язують із фактичним припиненням суспільно небезпечного діяння, що має значення при визначенні часу вчинення злочину, з якого починають обчислюватися строки давності.

У науковій літературі існують різні підходи щодо визначення моменту закінчення злочину, передбаченого ст. 372 КК. А. С. Беніцький¹, М. І. Хавронюк², В. І. Тютюгін³, Є. В. Фесенко⁴ вважають, що злочин, передбачений ч. 1 ст. 372 КК, є злочином з формальним складом, який закінчений з моменту пред'явлення особі обвинувачення у його вчиненні. Такий підхід застосовується і після набрання чинності КПК 2012 р., зокрема, що злочин, передбачений ч. 1 ст. 372 КК України, закінчений з моменту повідомлення особі про підозру у вчиненні нею кримінального правопорушення.

В. І. Борисов та В. І. Тютюгін зазначають, що переважну більшість посягань на нормальну діяльність щодо здійснення правосуддя сконструйовано як злочини з формальним складом (наприклад, за ст. ст. 372, 376¹, 383–385, 387, 389, 390 КК України), і тому вони визнаються закінченими з моменту вчинення суб'єктом зазначених у диспозиціях відповідних статей діянь (дії чи бездіяльності)⁵. Слід зауважити, що момент закінчення злочину з огляду на конструкцію складу злочину є різним, зокрема залежить від опису ознак діяння безпосередньо в тексті статті. У теорії кримінального права юридичні склади злочину за конструкцією об'єктивної сторони поділяють на матеріальні й формальні. С. Д. Шапченко вважає, що об'єктивна сторона матеріальних складів злочинів завжди включає: а) принаймні, два обов'язкових елементи – діяння та наслідки; б) принаймні, один зв'язок між обов'язковими елементами – причинний між діянням та наслідками. Формальний склад злочину – це юридичний склад, який не передбачає наслідки як обов'язковий елемент об'єктивної сторони. Отже, обов'язковим елементом об'єктивної сторони формального складу будь-якого злочину завжди є діяння⁶.

У доктрині кримінального права висловлено думку, що злочин, передбачений ст. 372 КК, є закінченим з моменту складання письмового повідомлення про підозру. Так, М. В. Сийплові пов'язує момент закінчення аналізованого злочину саме з моментом складання та підписання уповноваженою особою письмового повідомлення про підозру завідомо невинної особи в скоєнні кримінального правопорушення. Учений вважає, що вручення письмового повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення перебуває поза межами складу об'єктивної сторони злочину, передбаченого ст. 372 КК. Також, на його думку, не мають значення для кваліфікації цього злочину такі умови: чи було обрано запобіжний захід щодо особи, чи було скасовано повідомлення про підозру, чи була особа засуджена за цей злочин⁷. Зауважимо, що раніше М. В. Сийп-

локі зазначав, що злочин, передбачений ст. 372 КК, слід вважати закінченим не з моменту пред'явлення обвинувачення, а вже з моменту винесення постанови про притягнення особи як обвинуваченого⁸. Вважаємо такий підхід дискусійним, оскільки згідно із положеннями ч. 1 ст. 278 КПК письмове повідомлення про підозру вручається в день його складення слідчим або прокурором, а у випадку неможливості такого вручення – у спосіб, передбачений цим Кодексом для вручення повідомлень. Крім того, відповідно до ч. 2 ст. 278 КПК письмове повідомлення про підозру затриманій особі вручається не пізніше двадцяти чотирьох годин з моменту її затримання, оскільки у разі, якщо особі не вручено повідомлення про підозру після двадцяти чотирьох годин з моменту затримання, така особа підлягає негайному звільненню (ч. 3 ст. 278 КПК).

П. П. Андрушко пропонує вирішувати питання про момент закінчення злочину, передбаченого ст. 372 КК, з огляду на те, що цей злочин є триваючим. На обґрунтування своєї позиції вчений зазначає, що врахування легального нормативного визначення поняття «притягнення до кримінальної відповідальності», яке дається в п. 14 ч. 1 ст. 3 КПК та в п. 1.2 Рішення Конституційного Суду України від 27 жовтня 1999 р. № 9-рп/99 у справі за конституційним поданням Міністерства внутрішніх справ України щодо офіційного тлумачення положень ч. 3 ст. 80 Конституції України (справа про депутатську недоторканність), як стадії кримінального провадження (кримінального переслідування), яка починається з моменту повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального правопорушення (обвинувачення у вчиненні злочину), дає підстави вважати, що притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності є триваючим злочином, який розпочинається з моменту повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального правопорушення і триває до моменту закриття кримінального провадження з підстав, передбачених пунктами 1, 2, 3 ч. 1 ст. 284 КПК⁹.

Вважаємо, що П. П. Андрушко обґрунтовано зазначає про можливість виділення двох підходів щодо визначення моменту закінчення цього злочину, а саме: 1) притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності є злочином з формальним складом і є закінченим злочином з моменту повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального правопорушення (пред'явлення обвинувачення за КПК 1960 р.); 2) злочин слід вважати триваючим, оскільки у визначенні поняття «притягнення до кримінальної відповідальності» у КПК вжито формулювання «стадія кримінального провадження, яка починається з моменту пред'явлення особі повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення»¹⁰. Крім того, необхідно погодитися з автором, що наведене формулювання є аргументом на користь того, що КПК під притягненням до кримінальної відповідальності розуміє не одномоментну дію, а послідовність дій по здійсненню досудового розслідування¹¹. Такий підхід сприйнято й доктриною кримінального процесу. Зокрема, О. В. Капліна пише, що терміном «повідомлення про підозру» може позначатися певний етап стадії досудового розслідування, з якого починається притягнення особи до кримінальної відповідальності, та що під ним також розуміється сукупність кримінально-процесуальних дій та рішень, які здійснюються та приймаються на цьому етапі¹². На користь підходу, що злочин, передбачений ст. 372 КК, є триваючим, свідчить описання змісту кваліфікованого виду складу злочину – «притягнення... поєднане зі штучним створенням». Якщо ж вважати більш правильним перший підхід, то тоді будь-які протиправні дії слідчого, прокурора, вчинені після повідомлення особі про підозру (пред'явлення обвинувачення за КПК 1960 р.), повинні діставати самостійну кримінально-правову оцінку¹³.

Наведемо аргументи на користь підходу, який запропонував П. П. Андрушко, що злочин, передбачений ст. 372 КК, є триваючим. Аналізуючи положення ст. ст. 276–278 КПК, зазначимо, що сама процесуальна дія повідомлення про підозру включає в себе складові частини. Зокрема, слідчий або прокурор спочатку складає повідомлення про підозру, вручає його особі і при врученні цього повідомлення зобов'язаний негайно поінформувати таку особу про її права, які визначені ст. 42 КПК. При цьому слід зауважити, що кримінальне провадження підлягає закриттю з підстав, передбачених пунктами 1–3 ч. 1 ст. 284 КПК, якщо: встановлено відсутність події кримінального правопорушення; встановлено відсутність в діянні складу кримінального правопорушення; не встановлено достатніх доказів для доведення винуватості особи в суді і вичерпано можливості їх отримати.

Поетапність притягнення особи до кримінальної відповідальності дає можливість вирішувати питання щодо кваліфікації дій слідчого або прокурора з урахуванням положень ст. ст. 14 та 15 КК. Згідно з ч. 1 ст. 14 КК готуванням до злочину є підшукування або пристосування засобів чи знарядь, підшукування співучасників або змова на вчинення злочину, усунення перешкод, а також інше умисне створення умов для вчинення злочину. При цьому необхідно враховувати положення ч. 2 цієї статті, що готування до злочину невеликої тяжкості не тягне за собою кримінальної відповідальності. Крім того, відповідно до положень ч. 1 ст. 15 КК замахом на злочин є вчинення особою з прямим умислом діяння (дії або бездіяльності), безпосередньо спрямованого на вчинення злочину, передбаченого відповідною статтею Особливої частини цього Кодексу, якщо при цьому злочин не було доведено до кінця з причин, що не залежали від її волі.

Зауважимо, що закон України про кримінальну відповідальність не дає визначення дефініції «триваючий злочин», а розрізняє лише повторні та продовжувані злочини. Згідно із ч. 2 ст. 32 КК повторність, передбачена частиною першою цієї статті, відсутня при вчиненні продовжуваного злочину, який складається з двох або більше тождесних діянь, об'єднаних єдиним злочинним наміром. При цьому в п. 6 постанови Пленуму Верховного Суду України від 4 червня 2010 р. № 7 «Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки» роз'яснюється, що від повторності злочинів необхідно відрізнити продовжуваний злочин. Об'єднання тождесних діянь єдиним зло-

чинним наміром означає, що до вчинення першого з низки тотожних діянь особа усвідомлює, що для реалізації її злочинного наміру необхідно вчинити декілька таких діянь, кожне з яких спрямовано на реалізацію цього наміру. Такі діяння не утворюють повторності, оскільки кожне з них стає елементом одиничного (єдиного) злочину і окремим (самостійним) злочином щодо будь-якого іншого з цих діянь бути не може, а при повторності тотожних злочинів кожен із них має свою суб'єктивну сторону, зокрема самостійний умисел, який виникає щоразу перед вчиненням окремого злочину¹⁴. Крім того, зазначимо, що Пленумом Верховного Суду СРСР у постанові від 4 березня 1929 р. «Про умови застосування давності й амністії до триваючих і продовжуваних злочинів» було сформульовано поняття триваючого злочину, зокрема, визначено, триваючий злочин як дію, що несе за собою безперервно здійснюваний злочинний стан або як тривале невчинення дій, передбачених законом, під страхом кримінального переслідування.

Для визначення поняття «триваючий злочин» слід звернутися до положень теорії кримінального права, оскільки КК такого визначення не дає. Дослідженню триваючих злочинів присвячено значну кількість робіт, зокрема: Франц фон-Ліста¹⁵, Л. С. Білогриць-Котляревського¹⁶, О. О. Жижилєнка¹⁷, В. І. Тютюгіна¹⁸, І. О. Зінченко¹⁹, О. В. Ободовського²⁰ та інших. Ми підтримуємо позицію А. А. Піонтковського, який писав, що від продовжуваних злочинів слід відрізнити злочини триваючі. У них раз виконаний склад злочину безперервно продовжує існувати аж до настання обставини, що його усуває. Наприклад, незаконне позбавлення волі є триваючим злочином: діяння є закінченим у момент позбавлення волі і триває до того часу, поки не вчинена дія, яка припиняє цей стан. Триваючий злочин завжди є єдиним злочином і ні за яких конкретних умов не може розглядатися як реальна сукупність²¹.

Для триваючих злочинів характерним є те, що для досягнення кінцевого результату суб'єкт вчиняє ряд дій, спрямованих на отримання єдиного результату, з однією метою. Зазначимо, що КК Грузії містить окрему главу IV «Види єдиного злочину», зокрема ст. 14 «Триваючий злочин», якою регламентовано, що триваючим є злочин, передбачений однією статтею або частиною статті цього Кодексу, що включає два або більше діяння, вчинених з єдиною метою та спільним умислом (ч. 1 ст. 14). Відповідно до ч. 2 ст. 14 КК Грузії триваючий злочин є закінченим з моменту вчинення останнього діяння. Майже аналогічне положення міститься в ст. 30 КК Республіки Молдови. Тобто, триваючий злочин вчиняється за допомогою ряду дій (бездіяльності), спрямованих до єдиної мети і здійснених з єдиним наміром, що утворюють у цілому один злочин. Вважаємо за доцільне в тексті КК, зокрема, ст. 32 КК доповнити ч. 5, дати визначення поняттю «триваючий злочин».

При кваліфікації триваючих злочинів виникає питання розмежування такого злочину і систематичного вчинення низки схожих дій (бездіяльності) іншого злочину; розуміння загального умислу з точки зору його конкретизації; співвідношення триваючого злочину з малозначним діянням. Вважаємо, що триваючий злочин складається з двох і більше дій, які виконують функції певного етапу досягнення запланованого конкретного злочину. При цьому злочин є закінченим внаслідок дії суб'єкта злочину, направленої на припинення злочину, або настання подій, що перешкоджають здійсненню злочину (наприклад, у зв'язку з втручанням органів влади).

Триваючий злочин кваліфікується за статтею або частиною статті КК як єдиний злочин, етапи здійснення якого, хоча зовні й схожі з окремими (самостійними) закінченими злочинами, але такими не є. Крім того, триваючий злочин визнається закінченим до досягнення запланованої мети. Згідно з ч. 1 ст. 13 КК закінченим злочином визнається діяння, яке містить усі ознаки складу злочину, передбаченого відповідною статтею Особливої частини цього Кодексу. При цьому незакінченим злочином є готування до злочину та замах на злочин.

Перерваний злочин за обставин, незалежних від особи, яка готується до триваючого злочину або почала його вчиняти (виконувати об'єктивну сторону складу злочину), кваліфікується як незакінчений злочин за ст. 14 КК і статтею, що передбачає триваючий злочин. При замаху на вчинення триваючого злочину перші дії (етапи його вчинення) не оцінюються як малозначні та не кваліфікуються як самостійні злочини. При вчиненні триваючого злочину наявна мета для досягнення результату, а відсутність такої мети, наміру поетапного її досягнення виключає кваліфікацію вчиненого як єдиного складного триваючого злочину.

Наприклад, у ситуації, коли прокурор умисно склав повідомлення про підозру невинуватій особі та доручив його вручення слідчому, однак слідчий відмовився і не виконав доручення прокурора, мотивуючи це тим, що вручення повинен здійснити той, хто склав повідомлення про підозру, дії прокурора слід кваліфікувати за ч. 2 ст. 15, ч. 1 або ч. 2 ст. 372 КК.

Крім того, при кваліфікації триваючого злочину постають питання: чи є злочин триваючим; які особливості оцінки співучасті в такому діянні; чи допустима добровільна відмова від такого злочину; як оцінювати сукупність злочинів. На наш погляд, до закінчення триваючого злочину пособництво в ньому кваліфікується за правилами співучасті. Особливість триваючого злочину допускає добровільну відмову від нього на стадії лише підготовчих діянь. Всі злочини, здійснені суб'єктом триваючого злочину до його завершення, кваліфікуються за правилами ідеальної сукупності.

У ситуації, коли прокурор умисно склав повідомлення про підозру невинуватій особі та доручив його вручення слідчому, і слідчий виконав доручення прокурора, не усвідомлюючи і не маючи можливості усвідомлювати злочинного характеру наказу чи розпорядження, відповідно до ч. 5 ст. 41 КК за діяння, вчинене з метою виконання такого наказу чи розпорядження, відповідальності підлягає тільки особа, що віддала злочинний наказ чи розпорядження.

Якщо слідчий знав про незаконність такого доручення, то в діях прокурора наявний склад злочину, передбачений ч. 1 або ч. 2 ст. 372 КК, а дії слідчого необхідно кваліфікувати за ч. 5 ст. 27, ч. 1 або ч. 2 ст. 372 КК.

У разі якщо прокурор повідомив слідчому, що він притягнув у кримінальному провадженні до кримінальної відповідальності певну особу, і слідчий пообіцяв прокурору не розголошувати цю інформацію, то дії слідчого слід кваліфікувати (за наявності підстав) за ч. 1 ст. 396 КК як заздалегідь не обіцяне приховування тяжкого чи особливо тяжкого злочину.

Вважаємо, що у випадку, коли слідчий склав письмове повідомлення про підозру щодо завідомо невинуватої особи, погодив його з прокурором, який також знав, що до кримінальної відповідальності притягується завідомо невинувата особа і слідчий вручив таку підозру цій особі, його дії слід кваліфікувати залежно від фактичних обставин за ч. 1 або ч. 2 ст. 372 КК, а дії прокурора – за ч. 5 ст. 27, ч. 1 або ч. 2 ст. 372 КК.

Тобто за таких обставин слідчий, який склав і вручив повідомлення про підозру завідомо невинуватій особі, буде виконавцем злочину, а прокурор вчинив дії як пособник, оскільки згідно з положеннями ч. 5 ст. 27 КК пособником є особа, яка порадами, вказівками, наданням засобів чи знарядь або усуненням перешкод сприяла вчиненню злочину іншими співучасниками, а також особа, яка заздалегідь обіцяла переховати злочинця, знаряддя чи засоби вчинення злочину, сліди злочину чи предмети, здобуті злочинним шляхом, придбати чи збути такі предмети, або іншим чином сприяти приховуванню злочину.

Щодо ситуації внесення слідчим або прокурором в Єдиний реєстр досудових розслідувань відомостей, які зазначено в п. 5 ст. 214 КПК щодо конкретної особи з метою притягнення її до кримінальної відповідальності, за відсутності для того законних підстав такі дії можна кваліфікувати як готування до злочину, а формула кваліфікації дій особи буде такою: ч. 1 ст. 14, ч. 1 або ч. 2 ст. 372 КК.

Крім того, якщо особа з будь-яких мотивів здійснила завідомо неправдиве повідомлення суду, прокурору, слідчому або органу досудового розслідування про вчинення злочину, то її дії необхідно кваліфікувати за спеціальною статтею, зокрема за ч. 1 або ч. 2 ст. 383 КК.

З урахуванням зазначеного можемо констатувати, що в доктрині кримінального права існує дуалізм думок щодо моменту закінчення злочину, передбаченого ст. 372 КК: одні вчені вважають цей злочин із формальним складом, інші – триваючим злочиним. Вважаємо, що для нашого дослідження більш прийнятним є підхід, що злочин, передбачений ст. 372 КК, за констrukцією об'єктивної сторони складу злочину є триваючим. При цьому початком злочину є вручення повідомлення про підозру невинуватій особі (потерпілому) у вчиненні кримінального правопорушення. Такий злочин буде тривати до моменту закриття кримінального провадження з підстав, передбачених п. 1, 2, 3 ч. 1 ст. 284 КПК.

¹ Кримінальне право (Особлива частина) : підруч. / за ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменського. – Луганськ : Еталон-2, 2012. – Т. 2. – С. 521.

² Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. – [9-те вид., переробл. та доповн.]. – К. : Юрид. думка, 2012. – С. 1095.

³ Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. – [5-те вид., доповн.]. – Х. : Право, 2013. – Т. 2 : Особлива частина / [Баулін Ю. В., Борисов В. І., Тютюгін В. І. та ін.]. – С. 844.

⁴ Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України : у 2 т. / за ред. П. П. Андрушка, В. Г. Гончаренка, Є. В. Фесенка. – [3-є вид., переробл. та доповн.]. – К. : Правова єдність, 2009. – Т. 2. – С. 449.

⁵ Злочини проти правосуддя: навч. посіб. / за заг. ред. проф. В. І. Борисова, проф. В. І. Тютюгіна. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2011. – С. 13.

⁶ Кримінальне право України: Загальна частина : підруч. для студ. юрид. вузів і фак. / за ред. П. С. Матишевського, П. П. Андрушка, С. Д. Шапченка ; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка ; Юрид. фак. – К. : Юрінком Інтер, 1998. – С. 112.

⁷ Сийплові М. В. Особливості об'єктивної сторони притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності за новим кримінальним процесуальним законодавством України / М. В. Сийплові // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2014. – С. 282–285.

⁸ Сийплові М. В. Кримінально-правова характеристика притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 / М. В. Сийплові. – К., 2009. – 20 с.

⁹ Андрушко П. П. Особливості кримінально-правової кваліфікації притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності: теоретичні орієнтири та правозастосовна практика / П. П. Андрушко // Юридична Україна. – 2015. – № 10–12. – С. 176–242.

¹⁰ Там само. – С. 176–242.

¹¹ Там само.

¹² Грошевий Ю. М. Кримінальний процес: підруч. / Ю. М. Грошевий, В. Я. Тацій, А. Р. Туманянц та ін. – Х. : Право, 2013. – С. 460.

¹³ Андрушко П. П. Вказана праця. – С. 176–242.

¹⁴ Постанови Пленуму Верховного Суду України в кримінальних справах : офіц. текст / упоряд. В. В. Рожнова, А. С. Сизоненко, Л. Д. Удалова. – К. : Паливода А. В., 2012. – С. 446.

¹⁵ Фонь-Листь Ф. Учебник уголовного права. Общая часть : разрешенный автором перевод с 12-го переработанного издания / Франц фонь-Листь ; пер. Ф. Ельяшевич. – М., 1903. – С. 259.

¹⁶ Білогриць-Котляревській Л. С. Учебник русского уголовного права. Общая и особенная части / Л. С. Білогриць-Котляревській. – К. ; Петербург ; Х., 1903. – С. 201.

¹⁷ Уголовный кодекс. Практический комментарий. Общая часть. / М. Н. Гернет, А. А. Жижиленко, М. М. Исаев [и др.] ; под ред. М. Н. Гернета и А. Н. Трайнина. – М., 1925. – С. 63–64.

¹⁸ Зінченко О. І. Одиначні злочини: поняття, види, кваліфікація : моногр. / О. І. Зінченко, В. І. Тютюгін. – Х.: Фінм, 2010. – 256 с.

¹⁹ Там само.

²⁰ *Ободовський О. В.* Триваючі злочини у кримінальному праві України : моногр. / О. В. Ободовський. – Одеса : Юридична література, 2016. – 256 с.

²¹ *Пионтковский А.* Советское уголовное право / А. А. Пионтковский ; 3-е изд., испр. и доп. – М. : Ленинград, 1929. – Т. 1: Общая часть. – С. 323.

Резюме

Кравченко С. І. Момент закінчення злочину, склад якого передбачений ст. 372 КК України.

У статті досліджено окремі теоретико-практичні питання визначення моменту закінчення злочину, склад якого передбачений ст. 372 КК України. Обґрунтовано, що такий злочин є триваючим. За результатами дослідження автор пропонує шляхи вирішення проблемних питань притягнення до кримінальної відповідальності за притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності.

Ключові слова: кримінальне право, злочини проти правосуддя, притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності, момент закінчення злочину, триваючий злочин.

Резюме

Кравченко С. И. Момент окончания преступления, состав которого предусмотрен ст. 372 УК Украины.

В статье исследованы отдельные теоретико-практические вопросы определения момента окончания преступления, состав которого предусмотрен ст. 372 УК Украины. Обосновано, что такое преступление является длящимся. По результатам исследования автор предлагает пути решения проблемных вопросов привлечения к уголовной ответственности за привлечение заведомо невинного к уголовной ответственности.

Ключевые слова: уголовное право, преступления против правосудия, привлечение заведомо невинного к уголовной ответственности, момент окончания преступления, длящееся преступление.

Summary

Kravchenko S. Moment of ending a crime, which components are stipulated by article 372 of the Criminal Code of Ukraine.

The article deals with some theoretical and practical questions how to determine a time of ending a crime, which components are stipulated by article 372 of the Criminal Code of Ukraine. It is substantiated that as for structure of the objective part of the components of a crime, such a crime is continuing. According to the results of the research, the author suggests ways to solve problem issues as for qualification of person's actions.

Key words: criminal law, crimes against justice, bringing to criminal responsibility a person known to be innocent, moment of ending a crime, continuing crime.

УДК 343.97

Д. О. ОЛІЙНИК

Дмитро Олександрович Олійник, аспірант Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ДЕТЕРМІНАЦІЯ КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ЗДІЙСНЕННЯ МИТНИХ ПРОЦЕДУР

Дослідження детермінації корупційних злочинів у сфері здійснення митних процедур охоплює визначення взаємопов'язаних відносин, явищ, процесів і подій (криміногенних чинників), що зумовлюють та спричиняють їх вчинення, викликають зміни кількісних і якісних характеристик. Розкриття процесу детермінації передбачає визначення сукупності криміногенних чинників, їх взаємодії та співвідношення, встановлення спільного та відмінного із причинами й умовами явища злочинності, проявами якої вони є.

Розробкою окремих аспектів детермінації корупційних правопорушень у сфері зовнішньоекономічної діяльності займалися такі науковці, як Л. І. Аркуша, А. М. Бойко, Б. М. Головкін, О. І. Добровольський, Є. В. Додін, Ю. В. Коваленко, Т. В. Мельничук та ін.

Як зазначає А. М. Бойко, визначення детермінуючого комплексу певної групи злочинів полягає у встановленні сукупності взаємопов'язаних і взаємозалежних чинників, що формуються на різних соціальних рівнях, у різних просторово-часових межах і мають неоднаковий детермінуючий вплив на злочинну поведінку. Частина з таких чинників довготривалої дії, інша має короткостроковий вплив на суспільну свідомість і злочинну поведінку. Проте для визначення детермінуючого комплексу недостатньо лише встановити просту сукупність чинників, так чи інакше пов'язаних із вчиненням певної групи злочинів. Необхідно показати їх структурну цілісність, інтегрованість в систему суспільних відносин, у межах якої вони склалися і діють¹.